
Hilmi Güler, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Saygıdeğer hocalarım değerli sektör temsilcileri ve kıymetli misafirler, hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Nükleer enerji konusu gerçekten bizim için artık hayati bir konu durumundadır. Hem zamanlama hem ihtiyaç hem de ülkemizin geleceği açısından bakacak olursak nükleer enerjinin şart olduğunu görüyoruz. Bu bir tercihten öte bir mecburiyettir; bunu hepimiz artık kabul etmek durumundayız. Çünkü arz güvenliği açısından, ülkemizin bekaası açısından, ihtiyaçları ve rekabet edebilirliğimizi, mukayeseli üstünlüğümüzü düşünecek olursak bunun şart olduğunu görüyoruz. Bu “biz de nükleer enerjiye sahip olalım” meselesi olarak değerlendirilemez. Bu bir mecburiyettir; çünkü kaynaklarımıza baktığımızda, bugün itibarıyla bütün kaynaklarımızı biz elektrik enerjisine dönüştürecek olsak bile 2020 yılındaki ihtiyacımızı karşılayamıyoruz. Biz bu konu üzerine değinirken diğer kaynaklarımız dursun gibi bir durum söz konusu değildir. Biz şu anda bütün kaynaklara ağırlık veriyoruz. Bir misal vereyim size; Türkiye’de enerjide yatırım yapılmıyor, enerji politikası yok, ileriye dönük stratejisi yok diyenler oluyor. Bunların hiçbiri doğru değildir. Türkiye gibi güçlü bir devletin hem tarihte çok güçlü olarak yer almış hem şimdi gücünü göstermeye tekrar başlamış hem gelecekte de dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasına girmek isteyen bir Türkiye’nin enerji politikasının olmaması gibi bir durum söz konusu olamaz. Bu kadar uzmanı olan, bu kadar öğretim görevlisi olan, üniversitesi olan, hepsinden önemlisi enerjiye ihtiyacı olan bir ülkenin enerji politikasının olmaması söz konusu olamaz.

Bulunduğu coğrafyaya bakın, biz burada yeni bir takım konseptler geliştirdik, bu geliştirilmiş konseptler içinde bir kere arz güvenliği esas temel olmak üzere bulunduğumuz coğrafyanın değerlendirilmesine son derece önem veriyoruz. Bu coğrafya içinde biz geçiş coğrafyası kavramını geliştiriyoruz şu anda. Ya kaynak coğrafyası olacaksınız ya da geçiş coğrafyası olacaksınız. Kaynak coğrafyası olma noktasında petrol ve doğalgazı kastediyorum. Eğer Türkiye’nin doğusunda şöyle yukardan aşağı bir dikey çizgi çizecek olursak; doğusunda bulunan kısımda petrolün ve doğal gazın %70’i üretiliyor, batısında da tüketenler var. Öyleyse bu bulunduğumuz coğrafyayı değerlendirelim dedik. Bunun için de geçiş coğrafyası konseptine göre doğu, batı ve kuzey, güney eksenlerinde Türkiye’yi çok önemli bir konuma getirmek üzere boru hat-

12 *Sürdürülebilir Kalkınma İçin Nükleer Enerjinin Önemi*

larıyla ki en önemli örneklerinden biri Bakü-Tiflis-Ceyhan projesidir- bir ağ oluşturulmasına başlanmıştır. Bildiğiniz gibi Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattının bu ayın başında resmi törenini yaptık. Son derece önemli hayati bir projedir, çoğuna göre yüzyılın önemli projelerinden bir tanesi. Hatta bazıları 100 yılın projesi olarak nitelendiriyorlar ama ben bunu fazla abartalı buluyorum. Gene de Türkiye'nin en büyük projelerinden bir tanesi. 3/2'si bizim sahalarımızda oldu ve Türkiye'yi enerji merkezi haline getirdi, özellikle Ceyhan bölgesini. Buna Samsun-Ceyhan'ı ekleyeceğiz. Daha sonra da Şah Deniz projesini bu yılın sonunda inşallah gerçekleştireceğiz.

Bu yapılanlar öyle kolay şeyler değil. Haritada baktığımız zaman bir çizgi gibi gözüküyor ama o çizginin her bir metresinde neler çektiğimizi bir bize sorun bir de orada çalışanlara sorun. Tüm çalışmaların anlaşmaları, malzeme seçimi, tabiatla mücadele ki en zor çalışmalar tabiata karşı yapılmakta. Tüm boru hatları dağların tepelerinden geçti, öyle yol kenarlarından geçmedi, kuş uçmaz kervan geçmez dağlar, 2830 metre yüksekliklerde önce çelik boruları çıkartıyorsunuz, sonra onlara kaynaklar yapılıyor, sonra hidrostatik testleri var ondan önce yıkıcı etkilerin önlenmesine dair testler var vs. Bunları şunun için söylüyorum, boş durmuyoruz. Öbür taraftan, 5 Ağustos'ta Ilisu barajının temelini atacağız. Bu müthiş bir proje, stratejik bir proje, sınır aşan sularla ilgili ve 1,2 milyar dolarlık bir proje ve dünyanın sayılı barajlarından bir tanesi olacak. Bunun stratejik önemini burada anlatmama gerek yok zaten. TASAM gibi seçkin bir vakfın, aynı zamanda merkezin, aynı zamanda sizlerin katılımıyla siz bunların farkındasınız. Öbür taraftan Afşin-Elbistan C ve D projeleri hazırlıkları sürmekte. Kömür santralleri buraya kurulacak ve bu proje de 5 milyar dolarlık bütçesiyle dünyanın en büyük projelerinden bir tanesini olacak. Deniliyor ki yenilenebilir enerjiyi, kömürü göz ardı ettik. Sanki biz her şeyi bıraktık her şeyi terk ettik; barajları, rüzgarı, kömürü, güneşi terk ettik. Biz sadece nükleerin peşine takıldık gibi bir düşünce var. Yani ne jeotermal enerjisi ne güneş enerjisi ile ilgili hiçbir şey yapmıyoruz. Ağustosun muhtemelen sonuna doğru da 30 megavatlık rüzgar enerjisi santralini açacağız Bandırma'da. Yenilenebilir enerji yasasını biz çıkarttık. Rüzgar enerjisi ile ilgili 7 yıllık teşvik yasası çıkarttık.

Jeotermal enerjide ege bölgesi merkez oldu. MTA'nın bütün ağırlığını İzmir, Aydın bölgelerine yönlendirdik ve orada Sultanhisar dahil olmak üzere çok ciddi jeotermal kaynaklar tespit ettik ve 22 tanesini ihaleye açmış bulunuyoruz. Proje dosyalarına özel sektörlere otel mi yapacak, kaplıca mı yapacak, sıcaklığına göre elektrik mi üretecek, seracılık mı yapacak tüm bu detayları da yerleştirdik ki artık doğal gaza olan bağımlılık kalmamasın.

Geçen hafta Cumartesi günü Ukrayna’da bir kaza oldu. Boru patladı ve normal olarak basınç düşmeye başladı. Bulgaristan, Romanya hepsi etkilendi bundan ve alacağımız gaz 38 milyon metreküpten 12’ye düştü peşinden 5’e, sonra 0’a indi. Tabii biz bütün kaynaklarımızı daha önceden ayarladığımız için kömür santralleri, barajları hemen devreye koyduk ve siz bunu hissetmediniz. Batıdan gelen doğal gaz boru hattı bitti 0 ve 48 saatte tamir edilecek dendi neyse 24 saatte tamiri gerçekleştirildi ve tekrar gazı oradan aldık. Şunu demek istiyorum ipin ucu bizde değil, borunun vanası bizde değil. Dolayısıyla enerjinin kontrolümüz dışında olması Türkiye’nin atacağı her adımda dışarıya bağımlılığını arttırmaktadır. Bunu engellemek için tüm çalışmaları gerçekleştirmek sizinle birlikte tabii ki bize düşüyor ve biz de bunu yapmaya çalışıyoruz. Yani kömürde yaptıklarımızı belki 8–10 sene sonra çok daha iyi anlayacaklar. Kömürde bir devrim yapıyoruz ve bütün terk edilmiş sahaları tekrar devreye aldık. Bunu şunun için söylüyorum, nükleer enerjinin karşıtı olanlar kömürde bir şey yapılmadığını yerli kaynaklarımızın değerlendirilmediğini dile getiriyorlar. Hâlbuki tam tersine çıkarttığımız tüm yasalarda şu anda kömüre verdiğimiz ağırlığı hiçbir dönemde verilmedi. Çalışmalarımızla tüm kaynaklarımızı devreye sokacağız. Hem de yeni bir model geliştirdik. Model şu: diyelim ki şu sahada kömür rezervimiz var diyoruz. Yatırımcıya gel buraya, santral kur, elektrik üret bize de bu ürettiğin elektrikten bir miktarını redevans olarak bize ver ve kim daha fazla verirse, kim daha çabuk yaparsa ihaleyi ona veriyoruz. Gel kur santralini karşılığında bize ne kadar elektrik verirsen veya onun karşılığında para verirsen biz seni tercih ederiz diyoruz.

Şu anda bütün sahalarda uyguluyoruz. MTA Genel Müdürlüğü ile birlikte Türkiye Taşkömürü Kurumu, ETİ Madencilik önceden tek tek bağımsız çalışırken şimdi hepsi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı. Tüm bu kurumlarla bir çalışma grubu oluşturduk. 19 sahada kömür arama seferberliği başlattık. Örneğin Türkiye Petrolleri A.O. doğalgaz arayan bir şirketimiz ve Türkiye’yi dikdörtgen gibi düşünürseniz 3300 yeri delmiş, numunelerini almış ama alınan numunelerde sadece petrol ve doğalgaza petrografik olarak bakmış. Biz de dedik ki hazır 3300 yeri delmişsin, elinde dataların var, tüm maden mühendisleri, jeologlar, jeofizikçiler, madenciler, petrol mühendisleri bir araya gelin bütün numuneleri yeniden inceleyin dedik. Bazı yerlerden kömür cevheri kesilmiş, bazı yerden maden damarı kesilmiş, farkında değillerdi. 3500–4000 metre derinliğe inilmiş ve alınan numunelerde sadece petrol ve doğalgaza bakılmış. Tespit çalışmalarında hiç masraf etmeden sadece kafamızı kullandık ve bir araya getirdik; yeni çalışmaları oluşturduk.

Barajlar açısından ele alırsak, Konya’da Mavi Tünel projesi var. Konya bölgesini ayağa kaldıracak bir proje; hem sulama hem enerji açısından. Şu an-

14 *Sürdürülebilir Kalkınma İçin Nükleer Enerjinin Önemi*

da Konya bölgesinde bütün topraklar susuzluktan çatlamış vaziyette ve su giderek aşağı seviyeye iniyor. Mavi Tünel projesini harekete geçirdik, Boyabat Barajını devreye geçirdik. Ondan sonra Yusufeli Barajı devreye giriyor. Bu proje de sınır aşan büyük projelerden biri. Tüm bu çalışmalarını gerçekleştirirken 670 tane de müracaat var. Bu konuda şu an DSI ve EPDK çalışmalar yapıyor. Buradaki tek amacımız Türkiye'deki su kaynaklarının tek bir damlasına kadar ziyan etmemektir ve şu an %35'ini kullandığımız suyun Cumhuriyetin 100. yıl dönümünde %100'ünü kullanmaktır.

Şimdi gelelim nükleer enerji konusuna. Tüm çalışmalar boyunca en ince detayına varıncaya kadar araştırmalara devam ediliyor; en ufak bir eksiğimiz olmasın, atladığımız bir nokta kalmamasın diye. Aslında modelimiz ve yapacağımız çalışmalar belli. Zaten bu işte yeni keşiflere gerek yok. Bunlar lisans almış firmalar. Dolayısıyla bu noktada sadece yatırım modeli ile ilgili ve hukuki alt yapısı ile ilgili biraz daha netleşmesi gereken noktalar vardı, bunun için bir yasa çıkartmak istiyoruz. Aslında mevcut yasa üzerinde yapılacak değişiklikler ve ilaveler sonrası meydana getirilecek yeni yasa ile kurulum aşamasını bize sağlayabilir fakat hukuki alt yapısı daha net olmalı ki futbol tabiri ile top direktten dönmessin. Daha önce de bahsedildiği gibi 3 kez olmadı ancak bu kez olsun istiyoruz.

Dolayısıyla TASAM'ın bu toplantısını çok önemsiyorum ve burada ortaya çıkacak bilgilerin, görüşlerin bizim için çok önemli olduğunu düşünüyorum. Hazine, DPT, Maliye, Enerji Bakanlığı, EPDK da Başbakanlık Müsteşarlığı başkanlığında bu işin alt yapısını oluşturuyorlar. Biz de bakanlar kurulunda bunu kararlaştırdık. Yani nükleer enerji üretim tesisi kurulacak, bu noktada kesin kararlıyız. Zaten başbakanımızda bunu ifade etmiştir. Bu nedenle dönüşümüz yok.

Buradaki bütün mesele daha evvelden yap-işlet-devretlerde işletme hakkı sorunu olduğu için bu sefer de sıkıntı yaratsın istemiyoruz. Bizim için elektriğin düzenli, kaliteli olması ve aynı zamanda de gayet tabii ki ekonomik olması son derece önemlidir. Bunu oluşturmak amacıyla gerekli yasa içinde yasa oluşturuyoruz ve böylece altyapı konusu ile birlikte işin hukuki gerekçesi de oturmuş olacaktır. Bundan dolayı size vermek istediğim bilgiler bu işin hukuki alt yapısı ile yatırım konusunda alım garantisinin olup olmayacağı, ikincisi ise hazine garantisinin olup olmayacağı meselesidir. Bunu şu anda netleştirmemiz gerekir çünkü bu konuda yatırım yapmak isteyen kişiler mevcut. 4638 nolu yasa bunu özel sektörün yapmasını uygun görmektedir.

Özel sektörle yapılan görüşmelerde bu işin içinde devletin de belli bir oranda (%30-40 arası) yer alması beyan edilmiştir. Eğer bu projede devlet yer

alacaksa bunun nasıl olacağı görüşüldü. PPP modeli olarak bahsettiğimiz “Public Private Participation” kamu ve özel sektörün bir araya gelerek oluşturdukları ve İrlanda modeli olarak da bilinen bu modelde eksikler devlet tarafından tamamlanmaktadır. Böylece alım garantisi noktasında yer alan meselelerde bunun hassas ayarı yapılmakta, bu da yakın zamanda gerçekleşecek ve dediğim gibi şu tatil döneminde biz hem yatırım modelini hem de yasanın ana hatlarını oluşturmuş olacağız.

Dolayısıyla bu tip toplantıların bize büyük katkısı olacak. Çünkü yaptığımız çalışmalarda eksik noktalarımız varsa veya mükemmelleştirecek bir kaç ilave olursa bunu da gayet tabii ki memnuniyetle karşılayacağız. Sonuç olarak bu toplantıyı düzenleyen TASAM’a ve tüm katılımcılara bize ışık tutacak fikirlerinizden dolayı peşinen teşekkür ediyor ve hepinize saygılarımı sunuyorum.